

boekbespreking

Bakstenen & Ballonnen/Architectuur in stripvorm, door Mélanie van der Hoorn.
Uitgeverij 010. 224 blz., 39,50 euro ISBN 978 90 645 796 0

waardering: 4 sterren (van vijf)

Architecten zijn vaak stripliefhebbers of ze maken zelf strips, ontdekte Mélanie van der Hoorn. Ze stelde een rijk overzicht samen van architectuurstrips, met kritische noten.

Apartheidstorens en foute vastgoedtypes

met kleine wijzigingen verschenen in De Volkskrant, 28 juli 2012
copyright Carien Overdijk

De grootste ironie schuilt in het kleinste detail. Op het eerste plaatje van de strip *Tod eines Bankiers: Das Leben ist teuer* (2004) ziet alleen de geoefende kijker het RrrRrrRrrr-geluid bij het dak van een megalomane kantoortoren. Het geluid komt op latere plaatjes terug. Het blijkt afkomstig van een handmaaier, stoicijs door een onderhoudsman voortgeduwd over een iel strookje gras in de dakgoot, hoog boven Zürichs beroemde meeroever. Het album, een cynische thriller over een fascistoïde vastgoedmilieu dat wanstaltige nouveau-riche gebouwen lanceert, is van de hand van de Zwitserse architect Matthias Gnehm.



wereldwijd

Gnehms stellingname, die in Zürich tot heftige debatten leidde, is een van de ruim honderd recente architectuurstrips die cultureel antropologe Mélanie van der Hoorn bijeenbracht in *Bakstenen & Ballonnen*. De diversiteit aan stijlen (van lollig gepriegel tot rauwe fotostrips) en de wereldwijde herkomst maakt deze collectie tot een rijke gids voor strip- en architectuurliefhebbers.

De beelden variëren van maatschappijkritische bouwfantasieën en onorthodoxe presentaties van een bouwontwerpen tot actiescenario's die zich onrollen in bestaande of verzonnen steden of gebouwen. Soms is het ongepubliceerd werk, vaak ook betreft het bureaupresentaties, posters of prijsvraaginzendingen.

onzichtbaarheid

Nog onthutsender dan *Tod eines Bankiers* is de controversiële thriller *Cohab Future* (2008) die de Amerikaanse architect Wes Jones met studenten maakte. Een projectontwikkelaar in Dubai bouwt luxe 'apartheidstorens' met binnenin, rondom een luchtkoker, 'geheime kamers' voor servicepersoneel. Aparte ingangen en liften garanderen de gewenste onzichtbaarheid van de onderklasse. Vroeger vertoond in landhuizen, nu akelig realistisch voor massahuisvesting uitgegroot.

De multicultureel georiënteerde Van der Hoorn (ze woont in Wenen, haar moeder is Française) graasde een nieuw terrein af. Ze ontdekte dat nogal wat bouwkundigen stripliefhebber of hobby-striptekeenaar zijn, of met striptekenaars samenwerken. Haar interviews met een aantal makers onthullen veel over de beroepspraktijk en de bijbehorende frustraties.

'Architectuur in stripvorm', de ondertitel van het boek, toont de kracht van het vaak ondergewaardeerde medium als kunst- én communicatievorm. De strip stelt architecten in staat een massa informatie overtuigend te organiseren, te comprimeren en tot leven te wekken. Zo bieden de beeldverhalen een ontsnapping aan de gangbare, bloedeloze computervisualisaties en moeilijk te beoordelen plattegronden en doorsnedes.

kijkboek

De aandacht voor elke strip afzonderlijk levert wel wat doublures op in het commentaar, maar *Bakstenen & Ballonnen* is ook gewoon een fijn kijkboek. De perspectiefwisselingen, het tijdverloop en de afgebeelde actie in het decor van de statische bouwkunst geven de ontwerpen een fantasierijke of levensechte extra lading.

Ongeveer tweederde van het boek is beeld, meestal fragmenten uit een groter geheel. Jammer dat veel van dit bijzondere werk niet openbaar toegankelijk is.

In het ABC Architectuurcentrum in Haarlem loopt tot en met 26 augustus 2012 een gelijknamige expositie, met strips uit het boek en bijbehorende maquettes.